

Det nye Nyboder

Første etape af stort moderniseringsprojekt nu gennemført i de gule stokke

---

Nyboders Gule Stokke i det centrale København er et af Danmarks mest traditionsrige beboelsesområder og en vigtig del af den danske arkitektur- og kulturarv.

Området udgør et stykke levende historie, og i knap 400 år er den markante og helstøbte bebyggelse blevet anvendt til samme formål, nemlig at huse ansatte i Forsvaret. Også i et internationalt perspektiv er Nyboder interessant, da det udgør en velbevaret prototype på et tidligt europæisk kasernebyggeri.

En fornyelse af Nyboder har længe stået på Forsvarets ønskeliste, da bebyggelsen generelt er i dårlig stand. Først da A.P. Møller Fonden i 2009 donerede 50 millioner kroner til renovering af en del af Nyboders Gule Stokke, blev det muligt at tage første skridt til restaurering og modernisering af bebyggelsen.

Toptunet modernisering tro mod det gamle

I oktober 2011 indledte Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste det store og komplekse byggeprojekt. Pilotprojektet har omfattet to stokke, der ligger i Delfingade og Hjertensfrydgade mellem Øster Voldgade og Kronprinsessegade. Det drejer sig om 16 huse, hvor 33 lejligheder er blevet til 25 tidssvarende lejligheder. Alt fra sokkel til skorsten er blevet udsat for en gennemgribende istandsættelse. Hver lejlighed har fået nyt køkken, badeværelse samt el- og varmeinstallationer. Tagkonstruktion, facade, skorstene, haver med videre er også kommet under kyndig behandling.

Elleve lejligheder stod indflytningsklar i oktober 2013, to i november 2013 og resten i februar 2014, hvor man officielt indviede de moderniserede boliger.

Kunsten har været at transformere fortidens enkle boliger til moderne boliger, uden at Nyboders særlige ånd og rige bevaringsværdier går tabt. Ifølge nyboderbeboer Kim C. Olsen, som er ansat i Hjemmeværnskommandoen, er dette lykkedes ud over al forventning. Som en af de første flyttede han ind i det nye Nyboder i oktober 2013 fra en mindre lejlighed et andet sted i den historiske bydel.

"Udvendigt ser det meget flot ud og er fuldstændig tro mod det gamle. En kæmpe forskel indvendig er, at vi har fået eget toilet og bad og tyve kvadratmeter mere. Tiltrængt, for min kone og jeg har fået barn". Kim C. Olsen fremhæver, at indeklimaet er godt, og at de indvendige materialer er fantastiske. "Alt er super toptunet. Det trækker ikke, og der er ingen problemer med fugt, som der er i de gamle lejligheder".

Åbne gårdrum giver sammenhold

Nyboders oprindelige huse fra 1630'erne var små og spartansk indrettet efter nutidens standard. Men efter datidens forhold var husene ganske rummelige. Kvarterets usædvanligt brede gader og gårdhaverne mellem stokkene betød også, at beboerne fik lys og luft. Over tid blev der rejst mange hegn og hække i gårdrummene. Det gav lejlighederne en skærmet have, men blokerede til gengæld for lysgennemstrømningen i bebyggelserne.

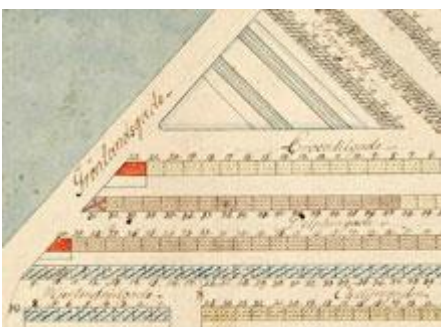
Den storstilede modernisering og renovering har åbnet helt for gårdrummet mellem Delfingade og Hjertensfrydgade og forsynet det med fællesfaciliteter til affaldshåndtering, cykelparkering med videre.

Kim C. Olsen fortæller, at det åbne gårdrum ikke alene betyder, at hans nye lejlighed er mere lys end den gamle, men at åbenheden har styrket sammenholdet blandt beboerne. I gårdrummet møder man hinanden dagligt.

"Det betyder, at vi har mere med hinanden at gøre og giver hinanden en hånd, hvis det er nødvendigt", fortæller han. Flere af hans naboer i det nye Nyboder bliver regelmæssigt udsendt, og det åbne gårdrum betyder, at ægtefællerne nemmere kan støtte hinanden, mens deres partnere er væk. Hvad angår børnene i Nyboder, får de også langt bedre legemuligheder, end de tidligere har haft, siger Kim C. Olsen.

En by i byen

Ud over de arkitektoniske kvaliteter rummer Nyboder store kulturhistoriske værdier. Matroser, flådens faste håndværkere, skibsbyggere samt officerer og studerende ved Forsvarets uddannelsesinstitutioner har alle boet i Nyboder og sat deres præg på bydelen.

Området udgjorde en by i byen og havde sågar sin egen skole, egen øvrighed og eget politi indtil 1920.

"Man kalder stadig området 'landsbyen'", beretter Kim C. Olsen. "Moderniseringen har ikke ændret på, at jeg stadig oplever Nyboder som en by i byen med den samme stemning som før. Måske endda lidt bedre, fordi sammenholdet er blevet større. Ånden i det nye Nyboder er, som den hele tiden har været".

Et komplekst projekt

Renoveringen og moderniseringen af de to stokke har været kompleks. Til grund for projektet ligger en række dybdegående forundersøgelser og registreringer af bygningerne og deres bevaringsværdi - alt sammen i tæt samarbejde med Kulturarvsstyrelsen. Bebyggelsen har altid været plaget af fugt, og evnen til at standse opstigende grundfugt har været ét af projektets succeskriterier.

Inden restaureringen og moderniseringen gik i gang, fjernede man det meste af husenes indhold. Samtidig blev alt, der kunne genbruges, gemt: vinduer, skodder, indvendige døre, dørpaneler, fodpaneler, stuk m.v. Hele processen er blevet registreret og dokumenteret.

Med det færdige pilotprojekt har man høstet en vifte af erfaringer med renovering af det historiske byggeri. Erfaringerne er værdifulde for den næste renoveringsetape af Nyboder, der påbegyndes senere på året, og som Fonden har bevilliget yderligere 227 mio. kr. til gennemførelsen af.

Redaktionen afsluttet februar 2014

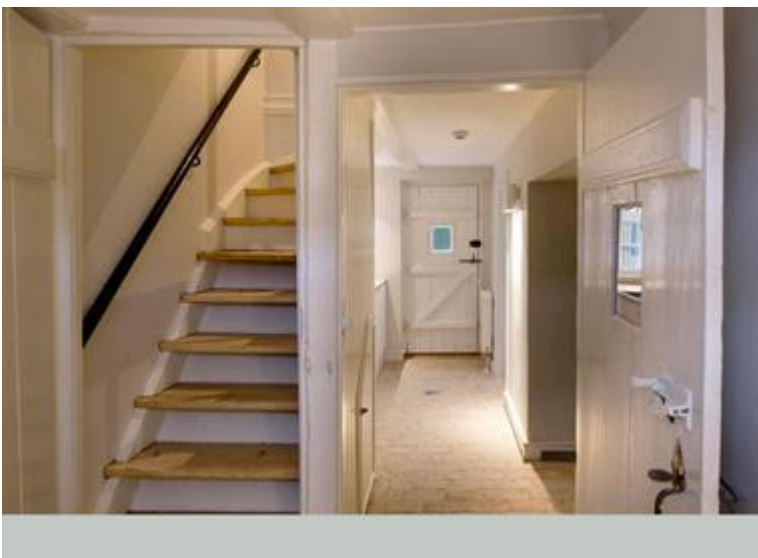
De første beboere er flyttet ind i de moderniserede boliger, og renoveringen af det traditionsrige beboelsesområde fortsættes senere i 2014. Foto: Jens Frederiksen

Pilotprojektet for renovering af Nyboder omfatter en karré bestående af to stokke med i alt 16 huse, bygget fra 1787-1788. Foto: Jens Frederiksen

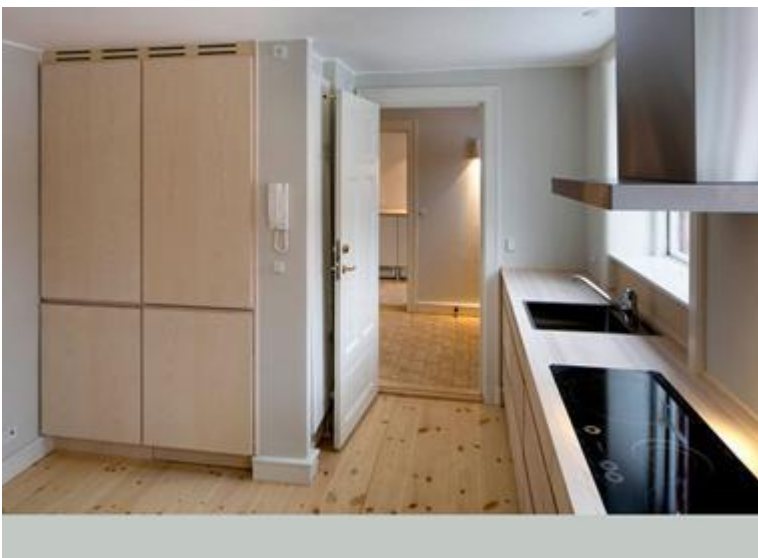
Alt fra sokkel til skorsten er blevet udsat for en gennemgribende istandsættelse, og 33 lejligheder er nu blevet til 25 større og tidssvarende lejligheder. Foto: Jens Frederiksen

Kunsten har været at skabe moderne boliger, uden at Nyboders særlige ånd og rige bevaringsværdier går tabt. Foto: Jens Frederiksen

Udover mere plads, lys og bedre indeklime har boligerne også fået nyt køkken, bad samt el- og varmeinstallationer. Foto: Jens Frederiksen

Alt, der kunne genbruges, er renoveret: vinduer, skodder, indvendige døre, dørpaneler, fodpaneler, stuk m.v. Foto: Jens Frederiksen

De første beboere er flyttet ind i de moderniserede boliger, og renoveringen af det traditionsrige beboelsesområde fortsættes senere i 2014. Foto: Jens Frederiksen

Pilotprojektet for renovering af Nyboder omfatter en karré bestående af to stokke med i alt 16 huse, bygget fra 1787-1788. Foto: Jens Frederiksen

Lignende projekter

- [Ballum](#)

Fakta

Projekt: Renovering af Nyboder

Sted: Sankt Annæ By, København

Periode: 2010-2013 og 2014-2018

Arkitekt: Arkitema i samarbejde med Erik Einar Holms Tegnestue (1. etape)

Bygherre: Bygherre: Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste

Antal boliger: 25 (2010-2013) og 83 (2014-2018)

Støtte: 289 mio. kr.

Se mere: www.nyboderdok.dk

- A.P. Møller og Hustru Chastine MC-kinney Møllers Fond til almene Formaal //
- Esplanaden 50 //
- 1098 København K //
- +45 33 63 34 02